

ideologije, koje će se razvijati na pogledima i težnjama plemića i građana, biti različite. Prvi zasni-
vaju svoju ideologiju u prvom redu na državoprav-
nim teorijama (unionisti), a drugi na načelu na-
rodnosti i kulturne individualnosti (narodnjaci).
Međutim, i jednima i drugima manjka smisao za
privredne probleme i za društvene reforme, što je
i razumljivo, jer je plemstvo bilo predstavnik go-
spodarskog sistema, koji se je upravo raspadao, a
inteligencija s druge strane, kao ekonomski nepro-
duktivan elemenat i bez dodira sa širokim narod-
nim slojevima, nije mogla da shvati ni težnje ni
tegobe tih slojeva.

Ali dok će se unionistička politička ideologija
postepeno izroditi uporedo s raspadanjem feudal-
nog sistema i feudalnih shvaćanja, narodnjačka će
se ideologija u obliku jugoslavenstva održavati sve
do u najnovije doba. Kao u svom postanku, tako i
u toku čitavog svog razvitka, ova je ideologija
bila podržavana od intelektualaca, koji su bili bez
veza sa širim slojevima, pa je prema tome ona
ostala širim hrvatskim slojevima uvijek tuđa i ne-
privlačiva. Ova je ideologija tražila kulturnu i poli-
tičku ekspanziju, koja je trebala da udovolji ambi-
cijama intelektualaca, dok o interesima širih slo-
jeva nije vođeno dovoljno računa. Poradi toga su
nosioci ove ideologije, često puta u težnji da zado-
volje lične ambicije, udarali putovima, koji su bili
u direktnoj opreci s interesima širih slojeva. Već
je i sam Strossmayer zapazio tu pojavu: »Kad sam
pak vidio, da je nekima više do toga, da dođu na
vladu, nego li do toga, da postojano tražimo najbit-